

Forebyggelse af læsevanskeligheder er en etisk fordring, og omsorg.

Og det stopper 30 års læsekatastrofe, og ændrer negativ, social arv.

"Den enkelte har aldrig med et andet menneske at gøre, uden at han holder noget af dets liv i sin hånd. Det kan være meget lidt, en forbigående stemning, en oplagthed, man får til at visne, eller som man vækker, en lede man uddyber eller hæver. Men det kan også være forfærdende meget, så det simpelthen står til den enkelte, om den andens liv lykkes eller ej."

Kilde: Bogen *Den etiske fordring* af K. E. Løgstrup 1956.

Mit navn er Ingegerd Jenner Løth. Jeg vil gerne have foretræde i Folketingets Undervisningsudvalg omkring dette!

Læsevanskeligheder opstår, når tekster er for svære!

I skolen opstår læsevanskeligheder helt konkret, når tekster er for svære i de boglige fag som dansk og matematik.

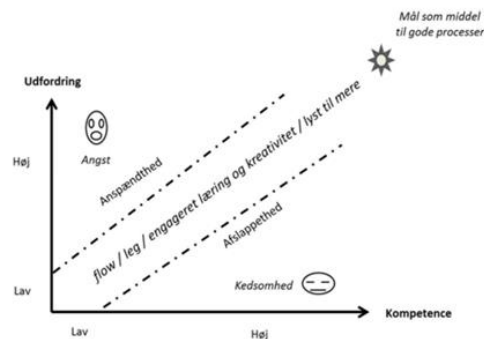
Det er forlag, som udgiver tekster til børn og unge, og de udgiver dem med en progression, så de vejledende bliver 5 lix sværere hvert år. Det ses [fx her hos bog og ide](#).

Derfor har eleverne fra 1.-9. klasse også brug for at lære selv helt at kunne læse og forstå tekster, der bliver 5 lix sværere hvert år (eller lettal i 1. klasse), så de hele tiden fuldt ud selv kan læse og forstå teksterne i de boglige fag fra 1.-9. klasse – altså uden læsevanskeligheder.

Og alle kan let lære selv helt at læse og forstå tekster, der er 5 lix sværere hvert år – uanset social baggrund og ordblindhed, når de oplever at lære det i den zone, som forskere kalder flowzonen, der er det samme som zonen for nærmeste udvikling.

Men det lærer eleverne desværre ikke, for der er stor modstand mod, at eleverne skal lære at læse tekster med et højere lix fra 1.-9. klasse blandt fx Børn og Ungeministeriet, forskere og læsevejledere, og lærerne har aldrig haft en metode, der kan lære alle helt selv at læse og forstå tekster, der er 5 lix sværere hvert år. Det er årsagen til, at kun de færreste elever bliver dygtige til at læse, og en stor del får store læsevanskeligheder, for en dygtig læser i skolen er en, som helt selv kan læse og forstå de tekster, som anvendes i de boglige fag på årgangen.

Og når teksterne er for svære, så vil det sige, at man oplever at læse til venstre for sin flowzone (se billede) og det giver fx lav læselyst, og mistrivsel som angst. Det er der også evidens for i flowteorien. Og når afstanden mellem det lix de helt selv kan læse og forstå er stor, i forhold til det lix, som de skal læse og forstå i de boglige fag, så får de store

Figur 3: Den klassiske flow-model illustrerer den naturlige balance mellem udfordringsniveau og kompetenceniveau – her let bearbejdet og udvidet af Knoop (2002, 2022) efter Csikszentmihalyi (1990).

læsevanskeligheder. Det medfører, at de får meget svært ved selv at forstå teksterne overhovedet, og dermed besvare teksternes opgaver og spørgsmål rigtige, og at regne opgaver rigtige. Det gør, at mange bliver fagligt meget svage, får svært ved at tage en ungdomsuddannelse, får dumpekarakterer, og store læsevanskeligheder medfører også, at nogle desværre ender i restgruppen, som fx ordblinde. Det er præcis den angst og mistrivsel, og vejen til restgruppen, som [Kraka economics beskriver her](#). Alt dette er helt meningsløst, når alle let kan læse og forstå tekster, der er 5 lix sværere hvert år – uanset baggrund og ordblindhed. Og de ordblinde i Krakas undersøgelse, der er i restgruppen kan sagtens læse, men de kan kun læse meget lette tekster med et relativt lavt lix i stil med eksemplet fra folkebiblioteket i Randers. Tror I ikke på det, så undersøg det!

Derfor er det en etisk fordring og omsorg at sikre, at alle lærer helt selv fuldt ud at læse og forstå 5 lix sværere hvert år, så alle hele tiden kan følge med, blive fagligt inkluderet i fællesskabet i de boglige fag på alle årgange. Og det vil betyde, at alle kan opleve at læse i deres flowzone i de boglige fag år efter år. Det giver læselyst, trivsel, (se billede) koncentration, engagement, alle lærer meget fra teksterne i de boglige fag, fordi de selv helt kan forstå dem, og de bliver dygtige læsere, og får de bedste betingelser for at klare sig godt i 9. klasses prøver, på en ungdomsuddannelse og i fremtiden, og ikke at ende i [restgruppen som Kraka Economics her beskriver](#), på grund af store læsevanskeligheder. Uanset baggrund og ordblindhed.

At lære 5 lix om året er en basal færdighed, som at lære alfabetet og tallene, så alle får mulighed for at følge med, blive fagligt inkluderet i skolens fællesskab år efter år, trives, få læselyst, kunne blive kompetente læsere, have lyst til skole og at læse videre.

Tegnet på, man bliver dygtigere til at læse er også, at man helt selv kan læse og forstå sværere tekster end man kunne før. Og da sværere tekster betyder tekster med et højere lix, for det er sådan forlag udgiver tekster til børn og unge, så skal de lære at læse tekster med et højere lix, for helt selv at læse og forstå sværere tekster end de kunne før.

Læseundersøgelser

Læseundersøgelser undersøger også, hvor svære tekster, eleverne helt selv kan læse og forstå. Jo sværere tekster, jo dygtigere læsere bliver de i læseundersøgelserne. Og den eneste måde, vi i Danmark kan lære alle elever at læse sværere tekster på, er at lære dem selv helt at læse og forstå sværere tekster med et højere lix, for det er den progression, forlag udgiver tekster til børn og unge. Så skal vi have væsentlig bedre eller flotte læseresultater i folkeskolen, så skal eleverne også lære at læse tekster med et højere lix.

[Her er eksempel på sværhedsgraden på de tekster](#), som eleverne helt selv kan læse og forstå på de 6 niveauer i PISA 2022.

Beviset på, at for lavt lix er den konkrete årsag til læsevanskeligheder ses fx på folkebibliotekers hjemmeside, som [her på Randers folkebibliotek](#). Der står, at de har lette tekster med et meget lavt lix, som unge med læsevanskeligheder, dysleksi, selv let kan læse. Det betyder, at man altid med en eneste handling kan give børn og unge en tekst med et lavt nok lix, så forsvinder deres læsevanskeligheder. Det sker, når man giver dem en tekst med så lavt et lix, som de helt selv kan læse og forstå. Det beviser, at den bestemte, konkrete årsag til deres læsevanskeligheder er, at teksterne, som forlag udgiver til deres årgang er for svære, fordi teksterne har for højt et lix. Men ved at rykke dem ned på et lavere lix, så kan de let selv forstå teksterne. Det betyder, at den konkrete årsag til læsevanskeligheder altid er, når børn og unge har for lave lix-læsefærdigheder.

Læsevanskeligheder, altså for lave lix-læsefærdigheder kostede omkring 6,5 milliarder alene i 2022

Læsevanskeligheder, altså elever for lave lix-læsefærdigheder, kostede folkeskolen omkring 6,5 milliarder i specialundervisning alene i 2022. Det er vildt, og de penge kan let spares ved at sikre, at alle lærer 5 lix om året. Prøv så at regn ud, hvad det vil koste i de næste 20 år, og hvad det har kostet i de sidste 20 år.

At lære alle fra 1.-9. klasse fuldt ud at læse og forstå sværere tekster med et højere lix i sin zone er en didaktisk kompetence, som jeg har specialiseret mig i. Det er ikke noget, man lige gør, men det kan jeg faktisk let lære alle i dag, efter 6 års autodidaktisk forskning i, hvordan man gør. For i min verden er det en etisk fordring at sikre, at alle får en god skolegang, hvor alle kan følge med, trives, få lyst til at læse og lære, mm. Især når alle let kan lære det. Det er ikke noget, som den enkelte lærer på den enkelte skole selv skal vælge, om han eller hun mener at alle elever lærer. Den enkelte lærer skal heller ikke bestemme, om de skal lære alfabetet og tallene. Og mange dansklærere vil hellere lære eleverne litteraturarbejde, end at lære dem at blive dygtigere til at læse sværere tekster med et højere lix, har jeg fået fortalt af en del lærere. Det er "skolens kvindelige værdier" – litteraturarbejde, frem for at lære dem at blive dygtigere til at læse. Og det går ud over især drenge, som så gerne vil lære at blive dygtigere til at læse. Det er deres indre drive.

Elever med store læsevanskeligheder som ordblinde i Krakas economics restgruppe kan jo også godt læse. De kan selv fuldt ud læse og forstå tekster med et ret lavt lix. Præcis som de unge i beviset for årsagen til læsevanskeligheder fra Randers folkebibliotek, men det er for dårlige lix-læsefærdigheder til at tage en ungdomsuddannelse, fordi tekster ofte har lix på over 40 på en ungdomsuddannelse.

På www.emu.dk står der ikke et ord om, at elever skal lære at læse tekster med et højere lix. Det er et tydeligt eksempel på, at Børn og Ungeministeriet ikke finder det vigtigt, at eleverne skal lære det, og lærerne lytter til www.emu.dk Trods det, at lære selv at læse tekster med et større lix netop er læseundervisning i at blive dygtigere til at læse sværere tekster, og altså læseundervisning i at blive dygtigere til at læse, fordi tegnet på, man bliver dygtigere til at læse er netop, at man helt selv kan læse og forstå sværere tekster end man kunne før. Jeg har også fået flere mails fra Børn og Ungeministeriet, hvor deres konsulenter fortæller mig, at det er ikke vigtigt at lære tekster med et højere lix. Dette formidler de altså til lærerne på skolerne. På www.emu.dk burde man formidle, at alle elever skal lære at læse tekster, der er 5 lix sværere hvert år, så alle kan følge med, trives, få læselyst og blive kompetente læsere. Og det burde ministeriets konsulenter også formidle – da det er en etisk fordring – i mine øjne.

Er du ikke enig i, at det er en etisk fordring at forebygge, at alle får læsevanskeligheder, når alle let kan lære det? Og at det er bedre for vores samfund at alle trives, bliver dygtige til at læse og får læselyst, frem for læsevanskeligheder?

Det er heller ikke sjovt at være lærer, når man kan se, at man påfører elever læsevanskeligheder, mistrivsel og lav læselyst, fordi man mangler en metode, der kan forebygge dette. Det bidrager til lærerflugt. Det er heller ikke sjovt for lærere, at folkeskolen får dårlige læseresultater, og har fået det i 30 år, når det let kan ændres til meget bedre læseresultater. Det ser jo ud til, at lærere er fagligt dårlige, og går ud over læreres faglige stolthed, og respekten for lærerne i samfundet.

Læsevejledere har modstand mod lix, fordi det har de lært på deres læsevejlederuddannelse. Her lærte de, at eleverne skulle lære faglig læsning, men det forebygger ikke læsevanskeligheder, og gør ikke elever

dygtigere til at læse tekster med et højere lix, så det nationale tiltag siden 2005 gør ingen faglig forskel for elevernes læsning.

Forskere og ministeriet har modstand mod at lære elever større lix-læsefærdigheder fordi, lix ikke altid er retvisende. Det er korrekt, men det er det næsten altid, og når det ikke er, så kan man altid let justere, så det bliver retvisende. Og forskeres modstand skyldes også, at lix ikke er videnskabelig udviklet, har jeg fået at vide. Dette er lige meget. Det vigtige er effekten af at lære alle at læse sværere tekster med et højere lix, og den er stor, fordi det er sådan forlag udgiver tekster til børn og unge, og det forebygger læsevanskeligheder. Og lærer alle 5 lix om året, så kan alle let følge med, trives og få læselyst, blive dygtige læsere i de boglige fag, og folkeskolen spare milliarder årligt og forebygge at unge får store læsevanskeligheder og kommer i restgruppen.

Jeg kan også godt dokumentere, at forskere ikke mener, at eleverne skal lære at læse tekster med et højere lix. Men jeg er ikke interesseret i at hænge nogen ud, heller ikke ministeriets konsulenter, men det er altså en etisk fordring at passe på Danmarks børn og unge i skolen, og ikke svigte dem. Og det er svigt at lade teksterne stige i lix år efter år, uden at sikre, at eleverne også har lært at læse tekster, der er 5 lix sværere.

Myten om den negative, sociale arv

Så længe folkeskolen/grundskolen ikke lærer alle, at læse sværere tekster med et højere lix/ 5 lix om året fra 1.-9. klasse, så overlader man eleverne til hjemmets sociale arv. For det, som er kendetegnet ved elever med negativ, social arv er, at de scorer lavt i læseundersøgelser jf. læseundersøgelserne PISA og PIRLS 2021. At score lavt i læseundersøgelser vil sige, at de har store læsevanskeligheder. Så, når man ikke lærer elever at læse sværere tekster med et højere lix, så får de fleste læsevanskeligheder i en eller anden grad, og fx eleverne fra hjem med negativ, social arv får store læsevanskeligheder. Men det er ikke hjemmets skyld, at skolen ikke forebygger at eleverne får læsevanskeligheder. Men det er forældre, som får skylden for, at eleverne scorer lavt i læseundersøgelser og får store læsevanskeligheder, for man siger, det skyldes, at forældrene ikke får læst nok med deres børn hjemme. Men det er en myte. At elever får store læsevanskeligheder skyldes, at de ikke får undervisning i selv helt at læse og forstå tekster, der er 5 lix sværere hvert år, og det er en beslutning, som skolen, lærere, politikere, kommuner, forskere har taget. Det vil sige, at ønsker man at ændre den negative, sociale arv, så skal man sikre, at alle elever lærer fuldt ud at læse og forstå tekster, der er 5 lix sværere hvert år.

At sikre at den enkelte elev lærer at læse tekster som er 5 lix sværere hvert år er en etisk fordring, fordi det kan få stor betydning for, om den enkeltes liv og skoleliv lykkes eller ej, som Løgstrup siger med disse ord: *"(...)så det simpelthen står til den enkelte, om den andens liv lykkes eller ej."*

Og at sikre, at den enkelte lærer kan og vil lære alle egne elever at læse sværere tekster med et højere lix er også en etisk fordring, for det har stor betydning for, om den enkelte lærer føler at lykkes med sit arbejde som lærer, som er at kunne gøre en faglig forskel for alle elever, og også at kunne indfri folkeskolens 3 nationale mål som lyder sådan her: "[Folkeskolens elever skal blive så dygtige, som de kan og trives – uanset social baggrund](#)" dette gælder også i læsning.

"[Folkeskolen er den offentlige grundskole. I folkeskolen skal eleverne blive fagligt dygtige \(...\)](#)", [som der står her](#) på ministeriets hjemmeside. Det gælder selvfølgelig også i læsning. Og når man er dygtig til at læse, så kan man som sagt følge med i de boglige fag, generelt besvare opgaver rigtige,

fordi man kan forstå teksterne. Det er det vigtigste fundament for, at den enkelte kan blive fagligt dygtig i de boglige fag, og altså, at lærerne kan indfri det politiske mål for folkeskolen.

På TVSyd fra 20. december [her](#) vises et indslag fra Eckersberg Friskole, og de har ikke læsekrise, efter de har fået et kursus i LEVEL UP LÆSNING, som er den metode jeg har udviklet, så alle let kan lære mindst 5 lix om året. Indslag varer fra 14 min. inde og frem til 19.54 inklusiv interview med mig. En mand skrev bag efter og takkede på de danske børns vegne.

Se [dette indslag på TV2Østjylland](#) (Fra 9.19 min. inde). De 4 elever har kun fået 6 gange i alt med 7 minutters LEVEL UP læseundervisning - hver gang med 14 dages mellemrum. På den korte tid er de blevet fra 1 - 3,5 år dygtigere til at læse. Det er vildt. Især drengene stiger voldsomt og har stor læselyst.

På [denne 3 min. video](#) fortæller 5 elever, at de er blevet meget dygtigere til at læse med LEVEL UP læsning, og at det føles som at spille. Det er fordi LEVEL UP er legende let gaming i "zonen", og det giver stor læselyst, tryghed, selvtillid, koncentration.

At kunne lære alle at læse større lix i zonen er et fagligt håndværk. Og jeg kan forsikre jer for, at det langt billigere at lære alle 5 lix om året med LEVEL UP LÆSNING, end de 6,5 milliarder, som læsevanskeligheder koster folkeskolen årligt, og de 500.000 kr., som folkettinget har afsat på finansloven til de fagligt meget svage elever i årene frem. Det kan alle lærere i Danmark komme i gang med efter et kursus i LEVEL UP LÆSNING med yderligere support i 2 år, til en pris på under 20 millioner – en gang for alle. Det vil give en langt bedre skole! Og spare så mange penge, som kan bruges på så meget andet i folkeskolen. De 6,5 milliarder svarer til 2 x st. bededag i indtægt for staten af skatteydernes penge.

"Den enkelte har aldrig med et andet menneske at gøre, uden at han holder noget af dets liv i sin hånd. Det kan være meget lidt, en forbigående stemning, en oplagthed, man får til at visne, eller som man vækker, en lede man uddyber eller hæver. Men det kan også være forfærdende meget, så det simpelthen står til den enkelte, om den andens liv lykkes eller ej."

Om LEVEL UP LÆSNING

LEVEL UP LÆSNING er en videreudvikling af den new zealandske læseforsker Marie Clays læseundervisning, der er udråbt til verdens bedste læseundervisning af internationale læseforskere, fx fordi den "(...) has the best track record for bringing struggling readers up to the average reading level of their classmates(...)"¹ og den motiverer alle til stor læselyst². Men hendes læseundervisning går kun til skolestart.

Det var også Marie Clays læseundervisning, der fik New Zealand i top i læseundersøgelsen IEA1991, hvor samme undersøgelse viste, at de danske elever på 3. årgang læste på linje med U-lande. Jeg tog derfor til

¹ Pressley, Michael (2015). *Reading Instruction that Works*. The Guildford Press.

² Pearson, David m.fl (1996, 2000 og 2011). *Handbook of Reading Research*. Lawrence Erlbaum Associates.
<https://www.ucl.ac.uk/reading-recovery-europe/reading-recovery/children-case-studies/power-reading>

New Zealand i 1997-98, for at blive oplært i hendes læseundervisning, for jeg ønskede at kunne lære alle mine elever at blive dygtigere til at læse, og jeg vidste, at man skal lære af dem som kan dette.

LEVEL UP LÆSNING har samme effekt som Marie Clays læseundervisning, men er meget selvkørende, og kan bruges på alle årgange, så den er let og overskuelig at anvende i alle klasser i en travl hverdag.

Jeg siger ikke, at dette skriv er perfekt. Og jeg er ikke ude i at træde nogen over tæerne, men at gøre en faglig forskel for den enkelte elev og lærer, og hjælpe med at få en meget bedre folkeskole. Fordi det er godt for elever, lærere, skolen, forældre og samfundet.

Med venlig hilsen
Ingegerd Jenner Løth
Tlf. 22339180

E-mail: Ingegerd@gamelaesning.dk

Lærer, skolebibliotekar, cand. Pæd. Og udlært i læseforsker Marie Clays læseundervisning på New Zealand i 1997-98.

www.gamelæsning.dk hvor du kan læse mere, fx om beregningen af milliarderne til specialundervisning, og se flere referencer.

Beregningen er lavet ud fra den eneste undersøgelse over, hvorfor elever får specialundervisning, som jeg kunne finde på nettet offentliggjort. Jeg kan tilføje meget mere til den undersøgelse og hvorfor læsevanskeligheder koster omkring 6,5 milliarder i specialundervisning alene i 2022. Jeg kan tilføje, at forebyggelse af læsevanskeligheder også forebygger mange af de punkter, som er årsag til specialundervisning, som også står i omtalte dokument lavet af Rambøll til Styrelsen, for meget af det hænger tæt sammen.